

INVESTIGACIÓ EN COMPTABILITAT A CATALUNYA:

**Diagnòstic de la situació
actual i perspectives**

**Soledad Moya
Diego Prior i
Gonzalo Rodríguez**

Investigació en comptabilitat a Catalunya: diagnòstic de la situació actual i perspectives

Soledad Moya

Diego Prior

Gonzalo Rodríguez

(Universitat Autònoma de Barcelona)

VII Convocatòria d'Ajuts a la recerca ACCID-2009*

*Contingut de l'Estudi actualitzat amb data Novembre 2011

Presentació

En aquest treball s'analitza, pel període 1995-2009, la producció científica en comptabilitat publicada pels investigadors catalans. L'objectiu és determinar quin és el perfil de la comunitat investigadora de l'àrea, analitzar quant i on es publica i tractar de determinar quines són les seves perspectives de futur. A partir de la definició del PAICc com el "Professor Actiu en Investigació Comptable adscrit a un centre català", definim quina és la mitjana de publicació anual per professor, quines són les revistes on es publiquen els treballs i quin és el seu nivell de qualitat. Tanmateix, s'estudia l'evolució de l'activitat investigadora pel període analitzat i l'efecte que la Llei Orgànica d'Universitats de 2001 va tenir sobre aquesta activitat. Els resultats mostren que la comunitat investigadora està formada, bàsicament, per les figures tradicionals de professorat universitari (Catedràtic d'Universitat i Titular d'Universitat) tot i que les noves figures aparegudes amb la LOU van prenent el seu pes. La mitjana de publicació-any per professor és de 0,6 articles i si només tenim en compte articles acadèmics és de 0,2. Tanmateix, quan comparem els períodes abans i després de la LOU, observem un increment important en les mitjanes de publicació del professorat (40% d'increment pel total treballs i 60% pels treballs acadèmics) i un increment extraordinari (94%) en la mitjana de publicació d'articles en revistes *JCR* (Journal Citation Reports), cosa que vol dir que els investigadors comptables catalans han fet un canvi important en la seva activitat investigadora, dedicant, en els últims temps, un esforç molt més gran a publicar en revistes llistades en aquest índex de prestigi. L'evolució prevista és que aquesta tendència es consolidi i que la investigació dels nostres acadèmics estigui cada vegada més present en els cercles investigadors tant nacionals com internacionals.

Índex

Introducció	4
1. Revisió de la literatura.....	8
2. Definició de professor de comptabilitat actiu en investigació adscrit a una institució catalana.....	10
3. Context legal i entorn univesitari	13
4. Resultats de l'estudi	18
4.1. Professors actius en investigació comptable. Nombre, categories i universitats	18
4.1.1. Nombre de professors actius en investigació comptable	18
4.1.2. Anàlisi de gènere dels investigadors comptables	22
4.1.3. Anàlisi per institució dels investigadors comptables	24
4.2. Anàlisi de les publicacions corresponents als PAICc	27
4.2.1. Nombre de publicacions	27
4.2.2. Revistes on es publica	28
4.2.3. Publicació en revistes professionals / acadèmiques per institució	31
4.3. Anàlisi de l'impacte de les publicacions corresponents als PAICc	34
4.4. Evolució i perspectives de l'activitat investigadora.....	36
5. Conclusions	40
Referències bibliogràfiques.....	44
Annex 1	47
Annex 2	49

Introducció

Catalunya és la segona comunitat autònoma de l'Estat Espanyol pel que fa a la quantitat de publicacions científiques, segons l'informe titulat "Indicadors bibliomètrics de l'activitat científica a Catalunya" elaborat per la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) i el grup SCImago i publicat l'any 2010. Aquest estudi, basat en la informació generada per la base de dades de publicacions científiques Scopus (Elsevier), analitza el total de treballs científics publicats en el període 2003-2008 (69.728 publicacions), número comparable al que s'ha publicat a Dinamarca, Grècia o Finlàndia.

Catalunya és també la primera comunitat autònoma pel que fa a la qualitat d'aquestes publicacions, mesurada en termes de l'impacte científic internacional. L'impacte científic de la recerca catalana és semblant al d'estats com ara Canadà, Singapur o Finlàndia, i es situa molt a prop d'altres com Anglaterra, Suècia o Noruega.

Les disciplines científiques que originen aquesta producció són molt diverses, i creixen amb el pas de temps, cosa que es pot entendre com un indicador aproximat de la recerca en temes nous i originals, que reflecteix de manera indirecta la dimensió de la recerca a Catalunya. El patró temàtic de la recerca catalana és el propi dels estats occidentals; és molt predominant l'àrea de la medicina, seguida de les àrees de la bioquímica, la biologia molecular i la genètica, la química, la física i l'astronomia. En canvi, Catalunya té un dèficit d'activitat important en les enginyeries en comparació amb l'activitat mundial.

La col·laboració dels equips de recerca catalans amb equips multinacionals, sobretot dels Estats Units i països de la UE, contribueix a augmentar la qualitat i la visibilitat dels treballs que s'elaboren. Les àrees temàtiques en què s'obtenen valors elevats d'impacte per sobre de la mitjana de l'Estat són: medicina, biologia molecular, infermeria, neurociències i economia. Les àrees en què la recerca catalana presenta valors d'impacte per sobre dels valors mitjans al món són: matemàtiques, química, immunologia, ciències mediambientals, física, informàtica, ciències dels materials, medicina i agricultura.

Hi ha, contràriament, àrees una mica més endarrerides, on els perfils de quantitat i qualitat són comparativament més baixos, i això passa especialment en les de les ciències socials i l'empresa. La comptabilitat, com passa a l'àrea més general d'empresa (que incorpora també finances, màrqueting i recursos humans), la investigació ha estat menor tant en termes de quantitat de publicacions com en termes d'impacte amb respecte a altres àrees.

Prenent dades de la *Fundación Española para la Ciencia y Tecnología (FECYT, 2007)*, la investigació en ciències socials no passava del 4,6% en el 2007, mentre que les àrees de medicina i biologia assumien respectivament un 30% i un 16% del total. Cal dir, però, que aquestes quantitats s'han d'interpretar amb cautela, ja que és probable que en l'entorn de la investigació social hi hagi menor homogeneïtzació a causa que els canals de difusió de les ciències socials, en ser més dispersos que els que es fan servir a d'altres ciències (la revista acadèmica com a canal exclusiu de difusió), plantegin una complexitat més gran a l'hora d'avaluar quantitat i qualitat de la producció científica.

Reconeixent els anteriors problemes, és cert que amb el pas del temps aquestes xifres van canviant, ja que el percentatge d'investigació en ciències socials ha passat del 4,6% a gairebé el 6% en el 2010, la qual cosa, tot i que continua representant un percentatge petit, representa un increment de gairebé el 30%.

Dins del context general de les ciències socials, i el més particular de l'àrea d'empresa, la investigació bibliomètrica dedicada a l'anàlisi de la producció científica catalana en comptabilitat ha estat, fins al moment, escassa i incompleta (Moya i Prior, 2008). Aquesta manca d'informació limita la capacitat per valorar la quantitat d'investigació realitzada i el seu nivell de qualitat, cosa que sovint obstaculitza l'adopció de mesures de promoció i desenvolupament de l'activitat investigadora. D'altra banda, desconèixer les xifres de producció científica impedeix l'ús d'instruments d'anàlisi bibliomètrica com, per exemple, els índexs de producció o d'impacte¹.

¹ L'índex de producció es refereix al nombre de publicacions i l'índex d'impacte es refereix al nombre de cites rebudes per l'article o per la revista on s'ha publicat.

Tractem ara de l'avaluació de l'activitat desenvolupada pel professorat universitari. En general, existeix consens al voltant dels tres pilars bàsics que determinen les obligacions d'un professor universitari: (1) l'activitat d'investigació, (2) l'activitat docent i (3) les tasques de gestió universitària. Oliveras i Moya (2005), detecten que cada vegada es destaca més la investigació com a activitat prioritària en el moment d'avaluar i/o promocionar el professorat. Això ha estat així especialment a partir de l'aprovació de la Llei Orgànica d'Universitats (LOU) l'any 2001. Tal com s'indica amb més detall en apartats posteriors, aquesta llei va introduir requisits relatius al mínim exigít de producció científica (divulgada en revistes de prestigi acadèmic²) a l'hora de decidir si un professor universitari és apte o no per ocupar una posició estable, cosa que sens dubte afecta la producció dels investigadors comptables catalans.

A partir de tot el que hem comentat, l'objectiu d'aquest treball és, per una banda, determinar quina ha estat la producció científica dels professors de comptabilitat adscrits a centres universitaris catalans durant el període 1995-2009 i, per l'altra, analitzar com han respost els acadèmics comptables catalans a la nova normativa generada per la LOU.

En concret els objectius que ens plantejem són, per al període 1995-2009:

- 1.- Determinar el nivell de quantitat i qualitat de la investigació comptable a Catalunya.
- 2.- Determinar l'aportació que cada col·lectiu (segons el tipus de professorat) fa a l'activitat investigadora de la universitat catalana.
- 3.- Classificar les institucions analitzades en funció del seu perfil investigador.
- 4.- Analitzar fins a quin punt els nous requisits legals de promoció han modificat les pautes de investigació del professorat comptable adscrit a universitats catalanes.

Per portar a terme la investigació plantejada partirem d'una base de dades elaborada amb aquesta finalitat pel grup de recerca, on apareixen els professors identificats com a actius en recerca en comptabilitat en l'àmbit dels centres universitaris, públics i privats, de Catalunya. Considerarem diferents categories de professorat, tant a temps complet com parcial, funcionari o no. El requisit és que hagi publicat algun treball de recerca en comptabilitat en

² Entrarem en apartats posteriors a fer operatius els conceptes de "revista de prestigi" i de "valoració de la qualitat dels treballs acadèmics".

revistes de l'àrea dins del període analitzat. Definirem el concepte PAICc com el Professor Actiu en Investigació Comptable adscrit a un centre acadèmic català³.

Una vegada definida la població PAICc, farem una anàlisi descriptiva en termes d'afiliació, gènere i categoria professional. A continuació, recollirem les dades dels treballs publicats en revistes, tant nacionals com internacionals, en el període 1995-2009⁴, per tal de tenir anys suficients per analitzar la situació abans i després de l'entrada en vigor de la LOU (2001) i poder determinar els canvis en la activitat investigadora provocats per l'entrada en vigor d'aquesta llei, així com les perspectives futures que esperem. Els treballs els classificarem en treballs acadèmics i professionals, atès que els requisits per accedir a posicions estables a la universitat estan basats, de manera fonamental, en la publicació de treballs d'investigació considerats com a acadèmics⁵.

Estudis a nivell de professorat adscrit a universitats i escoles de negocis tant nacionals com internacionals (Hopwood, 2008; Moya, Prior i Rodríguez, 2009) evidencien que els professors intenten adaptar la seva recerca als nous requisits d'accés i promoció. En el cas dels investigadors europeus la fita no és fàcil, atès que les revistes de prestigi en comptabilitat són majoritàriament americanes i angleses, i la representació de la investigació europea en aquestes revistes "top" és encara escassa (Raffournier, 2009). Els resultats del nostre treball ens mostrarà com, efectivament, els acadèmics catalans també han fet un esforç d'adaptació important en aquest nou entorn legal i institucional.

L'estructura de la resta del treball és la següent: a l'apartat 2 es porta a terme una revisió de la literatura, a l'apartat 3 es defineix el que entenem per professor de comptabilitat actiu en investigació, a l'apartat 4 s'exposa el marc regulatori, l'apartat 5 inclou els principals resultats i finalitzem l'apartat 6 amb les conclusions.

³ El terme PAICc ve derivat d'un terme previ, el PAIC (Professor actiu en investigació comptable) que Moya i Prior (2008) van desenvolupar en el seu estudi sobre autors i publicacions del camp comptable reflectides en revistes espanyoles de comptabilitat. En aquest treball hem adaptat aquest terme afegint la "c" per indicar l'afiliació de l'investigador a una institució ubicada a Catalunya.

⁴ Tot i el comentari fet en la introducció sobre la dispersió de la producció científica en comptabilitat, només considerarem articles publicats en revistes, tant professionals com científiques, atès que en el cas dels llibres i/o els treballs en curs, no disposem de cap eina, més o menys objectiva, que ens permeti valorar la qualitat d'aquesta investigació.

⁵ A l'apartat 5 definirem el que entenem per treball acadèmic i per treball professional.

1

Revisió de la literatura

Són nombrosos els treballs que analitzen la producció científica en l'àmbit de l'economia: García *et al.* (1999), Pons *et al.* (1999, 2006), Dolado *et al.* (2003), Velázquez (2004) o Tombazos (2005), per només citar alguns exemples. Comptem, però, amb un nombre menor d'aportacions sobre la producció científica en empresa i en concret en l'àrea de comptabilitat. Tot i així, cal destacar les aportacions de Cañibano *et al.* (1997), Amat *et al.* (1998), Larrinaga (2005), Moya i Prior (2008) i Moya, Prior i Rodríguez (2009).

En el treball d'Amat *et al.* (1998), es fa una anàlisi descriptiva sobre els autors, citacions i revistes de comptabilitat pel període 1990-1995. A partir d'un qüestionari enviat als professors universitaris de comptabilitat i també fent una anàlisi d'autors i citacions de les principals revistes espanyoles de comptabilitat, s'obté una llista per universitats dels autors més rellevants, així com de la percepció de la qualitat de les revistes de comptabilitat.

Un treball posterior, i d'alguna manera en la mateixa línia, el trobem a Larrinaga (2005). Aquest treball descriu la producció científica en comptabilitat per al període 1992-2002 a partir de les característiques dels investigadors, com ara la seva afiliació o el programa de doctorat que van cursar. L'estudi mira de trobar determinants de la producció científica i conclou que els factors institucionals són força importants i que els incentius professionals, com ara la promoció o categoria professional, no ho semblen tant. Tot i que aquest treball persegueix un objectiu similar al nostre, hi ha certs matisos que ens separen. Així, nosaltres ampliem la mostra d'estudi (afegint als col·lectius de professors titulars i catedràtics d'universitat les noves figures de contracte estable previstes a la LOU). Addicionalment actualitzem el període de referència als anys 1995-2009, cosa que ens permet valorar més bé els canvis introduïts per la llei. També afegim el factor d'impacte com a criteri de qualitat i, finalment, el nostre treball quedarà centrat exclusivament en la producció científica en comptabilitat a Catalunya.

A Moya i Prior (2008) es fa també un estudi descriptiu per un període posterior (1996-2006) i, seguint amb la línia del treball d'Amat et al (1998), es classifiquen els professors i les universitats en funció de la producció científica. Aquest treball es va basar només en els articles que s'havien publicat en revistes espanyoles de comptabilitat sense tenir en compte la producció internacional (que encara era poc representativa).

A Moya, Prior i Rodriguez (2009) s'estudia l'impacte de la LOU a la producció científica espanyola, conclouent que els investigadors comptables espanyols van reaccionar molt sensiblement al canvi de llei adaptant la seva recerca als nous criteris, especialment pel que fa a internacionalització i també a aspectes metodològics, i intentant mantenir, al mateix temps, els seus temes i línies d'investigació. El present treball, seguint la línia d'Amat *et al.* (1998) i Moya i Prior (2008), pretén reflectir la producció científica catalana en comptabilitat, tant a nivell de quantitat com de qualitat.

A la literatura també hi trobem treballs més específics, que ja s'allunyen més del nostre, como ara els d'Escobar *et al.* (2002, 2005) que estudien com ha evolucionat la comptabilitat de gestió o Donoso (2005) i Hernández (2005), interessats en l'evolució de la història de la comptabilitat.

Un tercer grup de treballs aborda la discussió dels nivells de qualitat de les revistes, i planteja la conveniència o no de fer servir índexs d'impacte com a criteri de qualitat dels articles — Brown (1996), Carmona *et al.* (1999) i Chow (2007).

I per últim, un quart grup d'estudis fa referència als possibles factors determinants de la producció científica, des de les institucions o professionals (Larrinaga, 2005) als determinants més de caire social —Lee (1997) i Casanueva *et al.* (2007).

2

Definició de professor de comptabilitat actiu en investigació adscrit a una institució catalana

Per respondre a les preguntes del treball, en primer lloc definim la unitat bàsica d'anàlisi: el professor actiu en investigació comptable adscrit en un centre acadèmic català (PAICc). De totes les possibilitats existents (persona física, departament o programa de doctorat), ens hem decantat per la persona física, atès que sempre serà possible portar a terme les agregacions representatives dels departaments i/o dels programes de doctorat. Comencem, doncs, definint com a PAICc a tot professor universitari de comptabilitat afiliat a una universitat catalana que hagi publicat almenys un article de temàtica comptable en el període 1995-2009 en una revista acadèmica i/o professional.

Concretament, considerarem com a PAICc a un acadèmic que en el període considerat tingui almenys un article publicat en una revista inclosa en l'índex IN-RECS⁶, o bé un article referenciat a una d'aquestes dues bases de dades de caire internacional: ABI-Inform o Business Source Elite. El criteri emprat per la consideració de PAICc ha estat ample amb la intenció de recollir el màxim volum de professors i publicacions possibles dins de la nostra base de dades.

Per a fer una primera tria d'investigadors ens hem basat en diferents fonts. Una primera va estar els professors associats a la base de dades d'ASEPUC (*Asociación Española de Profesores Universitarios de Contabilidad*). Tanmateix, aquesta primera llista ha estat complementada amb dues fonts addicionals. Una primera basada en la presència de professors adscrits a centres universitaris catalans en congressos comptables, tant nacionals (AECA, ASEPUC) com internacionals (European Accounting Association), assumint que aquells acadèmics que presentin els seus treballs a congressos són els que després els publicaran en

⁶ Aquest índex ha estat elaborat pel Grup d'Investigació "Evaluación de la Ciencia y de la Comunicación Científica" de la Universitat de Granada (accessible en la següent adreça d'internet: <http://ec3.ugr.es/in-recs/>).

les revistes de l'àrea. D'altra banda, hem demanat a l'ACCID (Associació Catalana de Comptabilitat i Direcció) les dades corresponents a la recentment creada Agrupació de Professors de Comptabilitat (APC). Amb les tres fonts hem elaborat un primer llistat de professors de comptabilitat on figuren 96 professors, dels quals 54 es podrien considerar com a PAICc (aquestes dades es desenvolupen en l'apartat 4). Hem volgut agafar un criteri molt ampli, per tant de tenir el nombre més gran possible de professors i poder construir una base de dades el més completa i representativa possible.

Cal esmentar que vam decidir prendre com a referència l'article perquè aquest és el mitjà més habitual de difusió de la investigació científica. No s'han tingut en compte, per tant, ni els documents de treball ni els llibres. La decisió s'ha pres per un triple motiu: (1) l'absència del factor d'impacte no ens permetria anar més enllà d'una quantificació de treballs, sense diferència per nivells de qualitat; (2) faríem una errada de doble comptabilització, ja que molts dels documents de treball acaben publicats i, (3) en moltes ocasions els llibres recopilen articles rellevants, que s'han publicat anteriorment en revistes. Per tant, i tot i que considerem els documents de treball i llibres com a part molt important de la difusió de coneixement, no han estat considerats en aquest treball.

Per triar la base de dades amb informació sobre els índexs d'impacte bibliomètric a nivell nacional hem valorat dues possibilitats: a) la proposta de Velázquez (2004), concretada en la base de dades *EBREE (Estudio Bibliométrico de las Revistas Españolas de Economía)*, i b) la proposta del Grup d'Investigació "*Evaluación de la Ciencia y de la Comunicación Científica*" de la Universitat de Granada (accessible en la següent adreça d'internet: <http://ec3.ugr.es/in-recs/>). Hem seleccionat la segona proposta (*IN-RECS*) perquè és la que considera un nombre més gran de revistes de comptabilitat i gestió, tot i que el seu nombre no és gaire elevat (d'un total aproximat de 95 revistes considerades per *IN-RECS*, aproximadament unes 10 serien catalogables com a específiques de l'àrea comptable).

Tanmateix, atès que *INRECS* només inclou revistes nacionals, també hem tingut en compte tots els articles inclosos tant a *ABI-Inform* com a *Business Source Elite*, totes dues bases de referència internacionals. No hem agafat la base de dades que permet calcular el *Journal of Citation Report (JCR)*, ja que el criteri hauria estat massa restrictiu atès l'escàs nombre de revistes comptables que fins al moment inclou aquest índex. Sí que hem tingut en compte la

base de dades anterior per valorar la qualitat de les publicacions analitzades, com veurem després.

Abans de passar a veure els primers resultats de les nostres anàlisis, cal descriure breument quin és el context legal que ha condicionat el nostre període d'estudi, per tal de poder entendre més endavant algunes de les implicacions del treball.

3

Context legal i entorn universitari

En el període estudiat, el marc de referència de la investigació en comptabilitat en Espanya ha estat sotmès a dos esquemes reguladors importants. En primer lloc, l'impacte dels canvis de regulació quant a la informació financera i comptable a presentar per les empreses i, d'altra banda, les regles específiques de desenvolupament de la carrera acadèmica.

L'any 1990, i a causa del procés obert d'harmonització a l'espai europeu, el Govern espanyol va aprovar una nova regulació comptable inclosa al Pla General de Comptabilitat (en endavant PGC 1990)⁷. Les normes comptables prèvies eren de l'any 1973 i no eren obligatòries, cosa que implicava que s'apliqués de forma bastant irregular. L'aprovació del PGC 1990 va tenir un efecte immediat a la forma de presentació dels comptes anuals per a totes les empreses, la qual cosa va suposar un canvi sensible. En aquell moment, des del món universitari es va proporcionar al món empresarial molt suport i formació per tal de facilitar la conversió de les empreses al nou entorn regulador comptable.

Aquesta feina educativa es va portar a terme de manera fonamental per professors d'universitat, que llavors dedicaven el seu temps a escriure i fer aportacions que ajudessin en aquesta transició. Aquestes publicacions es recullen en llibres o revistes que ara anomenariem "professionals", enteses com a revistes on l'objectiu bàsic és servir de guia i suport al món professional. El principal objectiu d'aquests professors era donar a conèixer aquesta nova normativa, proporcionar interpretacions i guies d'implantació i explicar els nous conceptes comptables a un nivell molt bàsic. Per tant, aquesta tasca s'orientava sobre tot a publicacions tipus llibre o com dèiem abans cap a revistes professionals.

Però no podem entendre el que exposarem en aquest treball sense fer referència també als canvis registrats a la carrera acadèmica dels professors universitaris. Al 1996, data on comença la nostra anàlisi de la investigació en comptabilitat a Catalunya, las carreres

⁷ Pla General de Comptabilitat (PGC), Reial Decret 1643/1990 de 20 de desembre.

acadèmiques dels professors de comptabilitat estaven regides per la Llei Orgànica de Reforma Universitària (LRU), aprovada l'any 1983. La majoria d'universitats a Espanya són públiques i per tant és el Govern qui regula l'accés i la promoció a posicions estables de la major part de professors universitaris. L'any 1983, quan el creixement d'Espanya començava a apropar-se al de la resta de països europeus, la prioritat del sistema universitari espanyol era proporcionar docència al número d'estudiants que accedien a la universitat, que estava en creixement constant. Per tant, la prioritat pel professorat era la seva tasca docent.

La situació ha canviat substancialment des de llavors. Per una banda, tenim els factors demogràfics, com la disminució de les taxes de naixement, de forma que el nombre d'estudiants va començar a disminuir i per tant les necessitats de docència. Mentrestant, la importància de l'activitat de recerca comença a fer-se notar en tots els àmbits de la universitat. I amb l'aprovació de la nova Llei Orgànica d'Universitats (LOU) 6/2001 de 20 de desembre, l'entorn universitari en general i, en concret, l'accés a posicions estables tenen un canvi molt substancial.

Abans de 2001, l'única manera d'accedir a una plaça estable a la universitat pública era mitjançant els cossos de funcionaris de l'estat. El sistema funcionava de la manera següent: una vegada un candidat havia obtingut el seu doctorat, s'havia d'esperar a què alguna universitat (sovint la mateixa universitat on havia estudiant) li oferís l'opció d'accedir a una plaça, generalment de Titular d'Universitat (en endavant TU) o bé Titular d'Escola Universitària (TEU), a les Escoles d'Empresarials. La universitat que oferia aquesta plaça anunciava un concurs i els candidats havien de passar per dues proves: una primera selecció via currículum i l'exposició d'una classe sobre un programa aportat pel candidat. El que demostrava millor currículum i habilitats era el que aconseguiria aquella plaça. En realitat, el procés era bastant endogàmic, ja que la universitat convocant tenia l'opció de triar la majoria dels membres del tribunal i, per aquest motiu, sovint el candidat triat era el de la mateixa universitat. En aquest context, els incentius per fer recerca eren escassos.

Després de l'aprovació de la nova Llei 6/2001, la situació va canviar radicalment. L'accés a les places de professorat permanent només seria possible prèvia acreditació del candidat per mitjans d'una agència externa d'avaluació de la qualitat, que seria l'encarregada de valorar si el currículum del candidat és adequat o no per poder optar a aquesta plaça permanent (no

necessàriament de funcionari). En el cas d'obtenir una avaluació favorable d'aquesta agència⁸, el candidat hauria d'esperar de nou a què alguna universitat convoqués una plaça per poder presentar-se al concurs (amb proves dissenyades per cada universitat). Aquest nou sistema pretén evitar l'endogàmia, en externalitzar l'avaluació dels mèrits dels candidats i permetre que les universitats triïn entre candidats amb un mínim de currículum definit externament.

En l'avaluació dels currículums dels candidats per aquestes agències, pren molta importància la valoració de la recerca. Així, per exemple, en el cas de l'Agència Catalana (AQU), per obtenir l'acreditació de professor lector (un professor que s'ha doctorat i que inicia la seva carrera acadèmica, amb un contracte amb una durada màxima de 5 anys), la valoració del currículum seria la de la Taula 1.a (criteris 2011):

Taula 1a: Criteris d'avaluació del Currículum Vitae dels candidats que sol·licitin l'acreditació com a professor lector (2011)

Activitats sol·licitants	% valoració
Experiència investigadora (fonamentalment publicació d'articles en revistes acadèmiques de prestigi)	60%
Formació acadèmica	15%
Experiència docent	25%
TOTAL	100 %

Font: AQU (2011)

Tal com podem observar a la Taula 1a, l'experiència investigadora juga un paper molt important en l'avaluació dels candidats, fins i tot per accedir a un estadi inicial de la carrera acadèmica com seria la posició de lector/a. Cal afegir que per obtenir una avaluació positiva cal arribar a una valoració mínima de 60 punts on al menys 30 han de procedir de la publicació de treballs científics. Amb els criteris que es fan servir a l'ANECA —Taula 1b— per l'obtenció de l'acreditació com a professor ajudant doctor (seria l'equivalent al professor lector) observem que també la recerca pren un paper protagonista en l'avaluació dels candidats.

⁸ Les agències serien l'Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación (ANECA), en el cas d'Espanya, i la Agencia per la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya (AQU) en l'àmbit català.

Taula 1b: Criteris d'avaluació de l'ANECA per l'acreditació de professor ajudant doctor (equivalent al professor lector de l'AQU)

Activitats sol·licitants	% valoració
Experiència investigadora	60%
Formació acadèmica, experiència docent i professional	35%
Altres mèrits	5%
TOTAL	100 %

Font: ANECA (2011)

Considerem ara els criteris que té en compte l'AQU per l'obtenció de l'acreditació posterior a la de professor lector, la de professor agregat, que suposa la contractació laboral del candidat amb caràcter fix i és equivalent a la figura de professor Contractat Doctor en el cas de l'ANECA (els criteris són similars per a la figura de Titular d'Universitat, que suposa l'accés a la carrera funcional) —Taula 1c:

Taula 1c: Criteris d'avaluació del Currículum Vitae dels candidats que sol·licitin l'acreditació com a professor agregat (2011)

Activitats sol·licitants	% valoració
Publicacions i transferència dels resultats de recerca	70%
Projectes	15%
Activitat formativa (creació grups de recerca, docència en doctorat i màsters)	7,5%
Altres mèrits	7,5%
TOTAL	100 %

Font: AQU (2011)

Podem constatar de nou com l'activitat investigadora és primordial a l'hora d'avaluar els mèrits dels possibles candidats, encara molt més que en el cas de la figura del professor lector.

Per tant, la nova llei va introduir incentius molt importants per investigar, i a partir d'aquí els professors han hagut de reorientar la seva activitat fonamentalment a la recerca, si el que desitgen és obtenir una plaça de professor permanent a la universitat o bé si es vol promocionar cap a la figura de catedràtic.

Tot i que les universitats privades són més lliures per establir els seus propis criteris de contractació, la realitat és que també busquen i valoren de forma prioritària l'activitat investigadora dels seus candidats, valorant-se l'acreditació per part de les agències anteriors. És la investigació i la publicació d'articles científics el que es valora en els rànquings nacionals i internacionals d'universitats i centres d'investigació; i en aquest sentit, a les universitats privades els interessa assolir posicions com més altes millor.

Tornant al que hem comentat en paràgrafs anteriors sobre els canvis en la regulació comptable i el paper que hi juguen els professors de comptabilitat universitaris, l'any 2008 hem viscut un nou canvi de regulació comptable nacional amb motiu de l'adaptació del PGC 1990 a les Normes Internacionals de Comptabilitat. i ens podríem preguntar si els professors han fet de nou aquest acompanyament als professionals en la seva adaptació. La nostra resposta intuïtiva seria que també ho han fet, però menys, cosa que comprovarem analitzant les publicacions del període posterior a la LOU. En aquest sentit, la recerca de Moya, Prior i Rodríguez (2009) mostra com els professors cada vegada es dediquen menys a publicar en revistes professionals, mentre que miren d'incrementar els seus resultats a les revistes d'orientació acadèmica.

4

Resultats de l'estudi

4.1. Professors actius en investigació comptable. Nombre, categories i universitats

4.1.1. Nombre de professors actius en investigació comptable

El resultat final del procés de recerca de professors de comptabilitat i professors actius en investigació comptable adscrits a centres catalans queda resumit en les estadístiques descriptives contingudes en la Taula 2. Aquesta taula presenta quatre columnes. Una primera on hi figura la categoria del professor, una segona amb el nombre total de professors de comptabilitat que hem pogut identificar a les institucions catalanes, una tercera on hi figuren els PAICc de cada categoria i per últim el percentatge de PAICc sobre total professors.

La xifra de professors de comptabilitat, s'ha obtingut de diverses fonts. En primer lloc, la Agrupació de Professors de Comptabilitat (APC) recentment creada per l'ACCID (Associació Catalana de Comptabilitat i Direcció) ens ha facilitat la llista de professors que, de manera voluntària, s'han adscrit en aquesta agrupació. Aquesta informació s'ha complementat amb la informació que hem pogut trobar a les diferents pàgines web de les institucions⁹. Quant a la categoria professional, en l'APC en cada registre de professor hi consta la seva categoria, i per la resta hem buscat aquesta informació també en les pàgines web de les institucions. En cas de no trobar-ho, els hem inclòs dins de la categoria d'altres. Quant a la xifra dels PAICc, l'hem obtingut seguint els criteris especificats en l'apartat anterior.

Taula 2 Professors Actius en Investigació Comptable adscrits a centres universitaris investigadors catalans per categoria professional. Dades de 2011.

⁹ Es tracta d'una xifra aproximada atès que no hem pogut obtenir cap registre oficial on constin el total de professors de comptabilitat adscrits a cadascuna de les institucions acadèmiques de Catalunya, i a les pàgines web no sempre hem trobat aquesta informació.

CATEGORIA	PROF. COMPTABILITAT	PAICc	% paic / total	% professors / total	% paic / total paic
Catedràtic d'Universitat	11	9	81	11%	17%
Titular d'Universitat	28	20	71	29%	37%
Titular d'Escola Universitària	15	6	40	16%	11%
Professor agregat	7	7	100	7%	13%
Professor lector	5	5	100	5%	9%
Professor col·laborador	11	0	0	11%	0%
Altres categories	19	7	37	20%	13%
TOTAL	96(*)	54	56%		

Font: Elaboració pròpia

Observem com dins la Taula 2 hi trobem diferents categories professionals previstes dins de la carrera docent i investigadora dels professors universitaris. Així, en primer lloc tenim tres categories corresponents al personal funcionari de la universitat que són el Catedràtic d'Universitat (CU), Titular d'Universitat (TU) i Titular d'Escola Universitària (TEU).

A continuació, observem tres categories més associades a les noves figures que es van incorporar a la carrera del personal docent i investigador de les universitats públiques amb motiu de l'aprovació de la LOU. Aquestes noves categories eren inicialment el professor agregat (contractat doctor segons l'ANECA), professor lector (ajudant doctor segons l'ANECA) i professor col·laborador.

En el total d'institucions catalanes analitzades hi trobem un total de 54 professors actius en investigació comptable. Tenint en compte que el total estimat de professors de comptabilitat és de 96, veiem com el percentatge de professors que estan actius a investigació comptable a Catalunya és del 56% (han publicat almenys un article dins del període considerat).

Si procedim a fer una anàlisi per categories trobem el següent. El primer que ens crida l'atenció és que les categories que presenten un percentatge de PAICc més altes són els professors agregats i professors lectors. Això té una explicació molt senzilla, ja que, tal com hem dit abans, es tracta de les noves categories previstes per la LOU, figures a què només es pot accedir prèvia validació per ANECA o per l'AQU del *Currículum Vitae*, i ja hem constatat també la importància que se li dona a la investigació en el procés d'acreditacions. Era per tant d'esperar que tots els professors agregats i lectors tinguessin articles publicats en

el període d'anàlisi considerat, i més tenint en compte que l'estudi incorpora 7 anys post-LOU (els percentatges obtinguts són del 100%).

La categoria que també presenta un percentatge molt alt de PAICc és la de Catedràtics d'Universitat, tot i que no tan alta com la de professors agregats i lectors. El 81% dels Catedràtics de Comptabilitat són actius en investigació comptable. De manera general, podem dir que aquest col·lectiu compta amb persones amb experiència, que en principi ja porten un temps llarg a la Universitat i que s'espera també que hagin publicat articles en revistes de l'àrea de comptabilitat. Una anàlisi similar podríem fer pels professors Titulars d'Universitat, que, tot i que veiem que el percentatge baixa al 74%, continua sent força alt.

En tercer lloc trobem la categoria de Titular d'Escola Universitària, amb un 40% i en quart lloc la categoria d'altres amb un 37%. En el cas dels Titulars d'Escola Universitària, cal dir que és una figura a què es podia accedir sense ser doctor, i que, per tant, no pressuposa cap tipus d'activitat investigadora. Això podria explicar la baixada del percentatge de professors actius.

Quant a la categoria d'altres, és força difícil extreure conclusions, ja que pot englobar perfils molt diferents. Per una banda hi podria haver professors associats que en principi no tenen dedicació absoluta a la universitat, sinó que són professionals que treballen fora però que compaginen la seva activitat professional amb la docència. Aquests professors no fan doncs carrera acadèmica i és esperable que no publiquin treballs d'investigació. Però també pot haver-hi altres figures com els anomenats "falsos associats", que són professors amb dedicació a temps complet a la universitat, però que no han pogut accedir (per qualsevol raó) a cap de les altres figures. Aquest apartat també pot recollir professors *post doc* (sota qualsevol tipus de contracte), professors que són doctors però que encara no han aconseguit l'acreditació de professor lector o bé no han tingut opció a alguna de les places establertes en la legislació, per qualsevol motiu. L'única categoria que apareix amb un percentatge de zero professors actius en investigació és la de professor col·laborador. La raó d'això és que la figura de professor col·laborador és una figura docent i per tant no s'espera que els professors es dediquin a la investigació, ni cal haver-s'hi dedicat per obtenir-la. Actualment les universitats catalanes no utilitzen aquesta figura, ja que té un perfil netament docent, deixant de banda la recerca, i només es poden utilitzar en certes àrees de les carreres de tipus tècnic (arquitectura, enginyeria...).

Si analitzem el nombre de professors per categoria, observem que, de moment, les figures funcionaries de la carrera acadèmica com són els Catedràtics i Titulars, representen el 53% del total professorat, però amb l'aparició de les figures noves aquests percentatges podrien anar canviant amb el temps.

Aquesta primera anàlisi és consistent amb els resultats d'un estudi previ en investigació comptable a Espanya (Moya i Prior, 2008). Quan analitzem la Taula 3, obtinguda d'aquest estudi, observem com, segons el criteri fixat, el 70% dels professors de comptabilitat es considera actiu en investigació. Aquest percentatge és substancialment superior a l' obtingut per la mostra de professors catalans, però cal agafar les dades amb cautela, ja que, tal com hem comentat abans, en cap cas s'ha pogut disposar d'un llistat fiable i complet de professors de comptabilitat. En el nostre cas, la mostra catalana és clarament més completa que la espanyola, ja que a aquesta li manca identificar professors no PAIC. Tot i així, també cal dir que la investigació comptable a Catalunya ha estat tradicionalment menys "intensa" que fora de Catalunya, i això també podria explicar els percentatges superiors obtinguts del cas espanyol.

Quan analitzem per categories, observem com els CU i els TU mantenen uns percentatges també una mica més alts (al voltant del 86%) mentre que en el cas dels Titulars d'Escola sí que els percentatges són força similars.

Taula 3. Professors Actius en Investigació Comptable en les universitats espanyoles.

CATEGORIA	PROF. COMPTABILITAT	PAIC	%
Catedràtic d'Universitat	79	68	86
Titular d'Universitat	231	193	84
Catedràtic d'Escola Universitària	21	15	71
Titular d'Escola Universitària	210	98	47
Contractat Doctor (Agregat)	14	14	100
Ajudant Doctor (Lector)	8	8	100
Altres categories	9	7	
TOTAL	572	403	70

Font: Moya i Prior (2008)

Cal destacar que, quan tornem a trobar les categories noves, els percentatges es situen de nou en el 100% i les explicacions donades abans són aquí també perfectament aplicables¹⁰.

4.1.2. Anàlisi de gènere dels investigadors comptables

A la Taula 4 presentem les diferents categories de professorat actiu en investigació comptable agrupades per categoria i gènere.

Taula 4. Distribució dels professors actius en investigació comptable catalans distribuïts per gènere (PAICc per gènere)

CATEGORIA	PAICc	PAICc HOME	%	PAICc DONA	%
Catedràtic d'Universitat	9	9	100	0	0
Titular d'Universitat	20	16	80	4	20
Titular d'Escola Universitària	6	2	33	4	66
Professor agregat	7	5	71	2	29
Lector	5	2	40	3	60
Altres categories	7	2	29	5	71
TOTAL	54	36	70	18	30

Font: Elaboració pròpia

En termes generals, observem una majoria d'homes (70%) respecte a les dones (30%). Si fem una anàlisi per categories, veiem com la presència d'homes és molt acusada en el cas dels catedràtics d'universitat (100% d'homes) i també en el cas dels Titular d'universitat (80%). Això es correspondria amb la idea de que aquestes dues figures són de les més tradicionals dins de la carrera acadèmica i ens confirmen la idea que, en els primers 40 anys de vida de la universitat catalana, el predomini dels homes, almenys pel que fa a l'àrea de comptabilitat, ha estat important. En canvi, en el cas de les noves figures contractuals, observem com la presència de les dones sembla que s'anivella més. Tot i que en el cas dels agregats la majoria

¹⁰ Tot i que no ha estat possible conèixer el nombre total de professors contractats o ajudants doctors a Espanya, ja que no hi ha registres oficials disponibles i no sempre les pàgines *web* de les universitats recullen aquesta informació, del coneixement dels autors del món universitari referent als investigadors comptables espanyols podem afirmar que, de moment, el seu pes dins el conjunt de la comunitat acadèmica és reduït.

és encara masculina, observem com en el cas dels lectors trobem majoria de dones. Aquesta dada és de particular rellevància, ja que dins de les figures amb caire investigador, és la única on les dones són majoria, i pot indicar un canvi de tendència en el futur. Si entenem la figura del lector com una persona que està en el camí d'obtenir una posició estable a la universitat, això ens diria que les dones guanyarien pes relatiu amb el temps.

En el cas de la categoria d'altres, trobem una majoria important femenina però, tal com hem dit abans, és difícil extreure conclusions d'aquesta última categoria, a causa de la seva variada composició.

A la taula 5 observem les mateixes dades, però pel total de professors de comptabilitat d'Espanya (Prior *et al*, 2008). Veiem com, tot i que les conclusions a nivell general són similars, s'observa alguna petita diferència. En general, es manté la majoria d'homes a nivell global, tot i que en aquest cas globalment hi ha poca diferència, ja que a nivell català parlem d'un 70% d'homes investigadors sobre el total mentre que a nivell d'Espanya hi trobem un percentatge d'homes del 56%. Hem de tenir en compte també que la mostra catalana és molt més petita que l'espanyola, i petites variacions en valors absoluts poden significar grans variacions percentuals.

Taula 5 Distribució dels professors actius en investigació comptable per gènere (PAIC per gènere)

CATEGORÍA	PAIC	HOME	%	DONA	%
CU Catedràtic d' Universitat	68	58	85	10	15
TU Titular d'Universitat	193	95	49	98	51
CEU Catedràtic d' Escola Universitària	15	11	73	4	27
TEU Titular d'Escola Universitària	98	48	49	50	51
Contractat Doctor	14	5	36	9	64
Ajudant Doctor	8	3	38	5	62
Altres	7	5	72	2	28
Total	403	225	56	178	44

Font: Moya i Prior (2008)

Quan analitzem per categories, veiem com en el cas dels catedràtics investigadors les dones representen un 15%. En el cas dels Titulars d'universitat són lleugerament majoria, un 51%. En tots dos casos la presència de dones és més gran que a Catalunya. Accentuant la tendència

observada a la Taula 4 a les categories noves, a Espanya la presència de dones investigadores és clarament majoritària sobre els homes.

En tot cas, tant a la Taula 4 com a la Taula 5 les dades ens indiquen que, tot i que tradicionalment eren els homes els que ocupaven les places de professorat funcionari, a la universitat sembla que, almenys pel que fa a l'àrea de comptabilitat, les dones s'estan incorporant d'una manera important a la carrera acadèmica i docent universitària i, en el cas d'Espanya, d'una manera clarament majoritària.

4.1.3. Anàlisi per institució dels investigadors comptables

A la Taula 6 podem trobar el total d'investigadors catalans actius en comptabilitat distribuïts per la seva afiliació.

Taula 6 Distribució dels professors actius en investigació comptable per afiliació

AFILIACIÓ DELS PAICc	Nº PAICc	%
Universitat Autònoma de Barcelona	16	30
Universitat de Barcelona	15	28
Universitat Pompeu Fabra	7	13
Universitat Rovira i Virgili	4	7
Universitat de Lleida	2	4
IESE	2	4
EADA	2	4
Universitat de Girona	2	4
Universitat de Vic	1	2
ESADE	1	2
Universitat Oberta de Catalunya	1	2
Universitat Politècnica de Catalunya	1	2
Total	54	100%

Font: Elaboració pròpia

Veiem que la Universitat catalana que engloba el major nombre d'investigadors en comptabilitat és la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), seguida de la Universitat de Barcelona (UB). El primer que comprovem, doncs, és que les Universitats més grans i més antigues són les que presenten un nombre més gran de investigadors. La tercera Universitat és

la Universitat Pompeu Fabra i la quarta la Universitat Rovira i Virgili. Veiem també com les universitats privades s'estan incorporant a la tendència i presenten també valors, tot i que menors, de professors actius en investigació comptable.

Per aprofundir una mica més en aquesta anàlisi de professors actius per institució, dissenyem una nova agrupació, que anomenem PAICc10, definida com els professors que tenen al menys 10 publicacions. Dels 54 professors analitzats, 16 tenen un total de 10 publicacions o més al període considerat. Això suposa un 30% dels professors actius en comptabilitat i un 17% del total professors (actius i no actius).

Taula 8 Distribució per afiliació dels professors més actius en investigació pel període considerat

UNIVERSITAT	Nº PAICc 10	%
Universitat de Barcelona	5	31
Universitat Autònoma de Barcelona	4	25
Universitat Rovira i Virgili	3	19
Universitat Pompeu Fabra	2	13
Universitat de Lleida	2	13
Total	16	100%

Font: Elaboració pròpia

Quan analitzem la distribució de PAICc 10 veiem com és la Universitat de Barcelona la que presenta un nombre més gran d'investigadors, seguida de la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universitat Rovira i Virgili. Les universitats més antigues són les que tenen un nombre superior d'investigadors que han publicat més. És lògic, tenint en compte que com més anys de carrera porta un investigador més haurà publicat.

Cal tenir en compte que en aquesta anàlisi inicial de PAICc i de PAICc10 hem tingut en compte el total publicacions, sense tenir en compte criteris addicionals com l'impacte dels treballs. Aquests factors es tindran en compte en apartats posteriors.

Si comparem els resultats obtinguts amb els de Moya i Prior (2008) per al total d'Espanya, observem algunes diferències, ja que el percentatge de PAIC10 que aquest estudi va trobar va ser d'un 8%, força més baix que el trobat per Catalunya. Això ens diu que, tot i que el

percentatge de PAIC sembla ser superior a Espanya que a Catalunya, el nombre d'investigadors molt actius és més gran a Catalunya, és a dir, que aquí hi ha menys professors actius en investigació en comptabilitat, però els que ho són resulten ser més productius.

I per acabar aquesta primera anàlisi descriptiva dels investigadors, a la Taula 9 presentem els PAICc10 per categories:

Taula 9: PAICc10 per categoria

Universitat	Nº PAICc	Nº PAICc10	% (*)
Catedràtic d'Universitat	9	4	44
Titular d'Universitat	20	8	40
Titular d'Escola Universitària	6	0	0
Professor agregat	7	2	30
Lector	5	1	20
Altres categories	7	1	14
TOTAL	54	16	30

Font: Elaboració pròpia

(*) Percentatge de PAICc10 sobre PAICc per categoria

Confirmem el fet que les figures que porten més anys aporten més PAICc10. Els Catedràtics d'Universitat demostren ser la categoria més activa en investigació segons aquesta distinció. Els professors lectors i agregats mostren percentatges més baixos, però cal tenir en compte la poca vida que han tingut aquestes figures en el període d'estudi, i per tant probablement no els ha donat temps, a la gran majoria, a assolir aquest nivell de PAICc10. Tot i així, el percentatge no és gaire inferior a altres figures que porten més anys a la universitat, amb el que cal esperar que en el futur els nous investigadors siguin força més productius que els antics.

4.2. Anàlisi de les publicacions corresponents als PAICc

4.2.1. Nombre de publicacions

En aquest apartat analitzem les publicacions obtingudes atenent al seu nombre i quantitat. A la Taula 10 trobem el nombre total de PAICc, publicacions, la mitjana per autor i la mitjana per any.

Taula 10 Número de publicacions per institució i mitjana anual

Universitat	Nº PAICc	Total articles	Mitjana articles	Mitjana articles/any
Universitat Autònoma de Barcelona	16	99	6	0,4
Universitat de Barcelona	15	145	10	0,6
Universitat Pompeu Fabra	7	104	15	1
Universitat Rovira i Virgili	4	33	8	0,6
Universitat de Lleida	2	31	16	1,1
IESE	2	9	5	0,3
EADA	2	6	3	0,2
Universitat de Girona	2	6	3	0,2
Universitat de Vic	1	7	7	0,5
ESADE	1	3	3	0,2
Universitat Oberta de Catalunya	1	5	5	0,4
Universitat Politècnica de Catalunya	1	19	19	1,2
Total	54	467	9	0,6

Font: Elaboració pròpia

Els PAICc han publicat un total de 467 articles en el període considerat. Això ens donaria una mitjana de 9 articles per professor. Si la mitjana d'articles per PAICc la dividim pels anys que s'han considerat en l'estudi ens portaria a la tercera columna de la taula, amb 0,6 articles per professor i any. A l'Annex 1 podem trobar un detall dels PAICc per institució amb el nombre de publicacions per PAICc. Cal tenir en compte que són sempre dades aproximades, ja que són les publicacions que s'han pogut obtenir a partir de les bases de dades disponibles i ja esmentades.

Aquesta seria una primera mesura de productivitat, encara lluny de la mitjana “desitjada” per centres de reconegut prestigi internacional, on sovint es marca la fita de tenir un article publicat per any¹¹.

Si analitzem les mitjanes per institució, observem com aquí canvia l'ordre de les institucions, probablement a causa de la presència de PAICc amb molta productivitat a determinades universitats més petites. Recordem el que hem dit anteriorment: sobretot a institucions petites una petita variació absoluta (un PAIC molt productiu, per exemple) pot influir molt en percentatges i mitjanes. Així, la universitat amb una mitjana més alta d'articles per PAIC i any és la Universitat Politècnica de Catalunya amb un valor de 1,2, seguida de la Universitat de Lleida amb 1,1 articles per PAICc i any i la UPF amb 1 article. Les Universitats amb més nombre de PAICc, com són la UB i la UAB tenen unes mitjanes respectives de 0,6 i 0,4, però hi ha una gran variabilitat en aquesta mitjana, cosa que ens indica que no tots els PAICc de les mateixes són igual de productius.

4.2.2. *Revistes on es publica*

En l'Annex 2 del treball trobem la relació de totes les revistes on han publicat els PAICc en el període considerat, ordenades per nombre de publicacions dels PAICc. En aquesta primera llista hem posat totes les publicacions, sense classificar-les per cap criteri. Cal tenir en compte una dada important i és que cada treball compta com un article per cadascun dels seus autors, ja que no hem volgut penalitzar el fet de tenir coautors i considerem just considerar com a publicació per a un PAICc cadascun dels treballs publicats on surt el nom d'aquest PAICc, independentment que ho hagi fet amb coautors.

De la llista de l'Annex 2 hem extractat la primera part, on es troben les revistes on majoritàriament publiquen els PAICc —Taula 11. Hem seleccionat les 12 primeres revistes que hi figuren en la llista completa, on hem trobat un total de 336 articles que representen gairebé un 80% del total d'articles analitzats. El criteri que hem adoptat per mostrar les revistes a la Taula 11 ha estat incloure les que tenen un mínim de 5 articles publicats pels PAICc. La següent revista que hi trobem a la llista és *Cuadernos Aragoneses de Economía*,

¹¹ Tot i que cal dir que aquesta fita inclou normalment també requisits en quant a la “qualitat” de les publicacions, generalment mesurades en termes de índex d'impacte de les mateixes.

amb 4 articles publicats i que representa només un 1% del total d'articles de la nostra base de dades.

Taula 11 Revistes on publiquen majoritàriament els PAICc ordenades per nombre d'articles (la llista completa és a l'Annex 2)

REVISTA	Nombre Publicacions	%
Partida Doble. Revista de Contabilidad, Auditoría y Empresa	75	16
Técnica Contable	65	14
Revista Española de Financiación y Contabilidad	43	9
Harvard Deusto finanzas y contabilidad	31	7
Estudios Financieros. Revista de Contabilidad y Tributación	22	5
Actualidad Financiera	17	4
Revista de Contabilidad y Dirección	16	3
Alta Dirección	15	3
Revista AECA. Revista para Profesionales de la Contabilidad y la Gestión	14	3
International Advances in Economic Research	9	2
Esic-Market. Revista Internacional de Economía y Empresa	8	2
Papeles de Economía Española	6	1
Revista de Contabilidad	5	1
Revista Técnica	5	1
Oikos	5	1
TOTAL	336	79%

El primer que deduïm de la taula 11 és que les dues revistes amb una representació més alta són *Partida Doble* i *Técnica Contable*, amb 75 i 65 articles cadascuna. Es tracta de revistes de caràcter fonamentalment professional, que representen el 30% dels articles publicats.

Veiem també com la suma de les dues primeres més la *Revista Española de Financiación y Contabilidad* (REFC), la desapareguda *Harvard Deusto Finanzas y Contabilidad* i la *Revista de Contabilidad y Tributación del CEF*, concentren una bona part dels treballs elaborats pels investigadors comptables a Catalunya. La suma de treballs d'aquestes revistes és de 236, que representa un 50% del total publicat. Així, la meitat dels treballs estan concentrats en 5 revistes, d'abast nacional i fonamentalment de caire professional (excepte la REFC).

Un tema interessant a comentar és que de les 15 revistes presents a la Taula 11, només 2 es podrien considerar com a revistes internacionals, enteses com a revistes editades fora d'Espanya i amb un comitè editorial internacional. Aquestes revistes són *International Advances in Economic Research*, on s'han publicat 9 articles, i *Oikos* amb 5 articles. És de destacar que cap de les dues és eminentment comptable.

Sabent que les noves normes de promoció del professorat estan basades en gran part en l'activitat investigadora, centrada en publicar en revistes internacionals, ens preguntem en quines revistes internacionals han publicat els PAICc. A la Taula 12 trobem una relació, extractada també de l'Annex 2, de les revistes internacionals on es publiquen els treballs dels PAICc. D'aquesta taula podem extreure conclusions interessants:

La representació de la investigació de PAICc en revistes internacionals és encara molt baixa. Només 41 articles, dels 467 articles que hem trobat en total pels PAICc analitzats, s'han publicat en revistes internacionals (8% del total de publicacions).

Dins de les revistes internacionals, les dues més representades (*International Advances in Economic Research* i *Oikos*) no són específiques de comptabilitat però sí que ho són la tercera (*Accounting and Business Research*) i la quarta (*European Accounting Review*). De les 25 revistes internacionals que hi consten a la Taula 12, només 3 son específiques de l'àmbit comptable. Això té una molt fàcil explicació, que és la poca presència de revistes de comptabilitat en diferents llistats de prestigi. Per això, l'opció que han pres una part dels investigadors ha estat anar a buscar sortida als seus treballs en revistes més generalistes que les comptables, atès el seu major nombre i presència en llistats de prestigi.

Taula 12: Revistes internacionals on han publicat els PAICc ordenats per nombre de treballs

REVISTA	Nombre Publicacions	%
International Advances in Economic Research	9	2
Oikos	5	1
Accounting and Business Research	2	1
European Accounting Review	2	1
Helth Care Management Science	2	0
Journal of Medical Economics	2	0
Annals of Operation Research	1	0
Applied Economics	1	0
Decision Support Systems	1	0
European Business Review	1	0
European Economic Review	1	0
European Journal of Finance	1	0
European Journal of Operational Research	1	0
Financial Accountability and Management	1	0
Fiscal Studies	1	0
Fuzzy Economic Review	1	0
Intangible Capital	1	0
Journal of Banking and Finance	1	0
Journal of Business Ethics	1	0
Journal of Intellectual Capital	1	0
Journal of the Operational Research Society	1	0
Knowledge Management Research & Practice	1	0
Omega. International Journal of Management Science	1	0
PC World	1	0
Pharmacoeconomics Spanish Research	1	0
TOTAL	41	8%

Font: Elaboració pròpia.

4.2.3. Publicació en revistes professionals / acadèmiques per institució

Una classificació també important en relació a les revistes és separar entre revistes acadèmiques i professionals, classificació que hem realitzat tenint en compte els objectius de la revista. Si amb això no hem tingut prou informació, hem agafat el criteri de doble revisió

anònima: en cas de dubte, considerem que les revistes que sotmeten els seus articles a aquest procés són acadèmiques.

Les revistes professionals són aquelles adreçades als treballadors d'aquest món, tant el de l'empresa privada com del sector públic, per tal que els articles que es publiquen els hi serveixin de suport en el desenvolupament de la seva feina. Aquestes revistes sovint tenen un enfocament normatiu, juntament amb una vocació informativa i/o educativa. Excepcionalment, aquestes revistes podrien incloure estudis de caire més positiu o explicatiu d'una situació, però amb continguts no gaire complicats, propis de les revistes acadèmiques, adreçades de manera preferent a la comunitat acadèmica i que miren d'explicar la realitat fent servir algun marc teòric consistent, sovint amb desenvolupaments analítics o empírics complexos. Aquestes últimes revistes són actualment considerades per a la promoció del professorat universitari, especialment si són presents a algun índex de rellevància, sobretot internacional.

Una vegada classificats els treballs segons si la revista on es publiquen és professional o acadèmica, ens trobem amb els resultats que es mostren a la Taula 13. En les dues primeres columnes, i per cada una de les institucions considerades, figuren el total d'articles, amb el percentatge que aquest suposa sobre el total de 467 articles. En correspondència amb el nombre de PAICc de cada universitat assenyalat abans, aquí també veiem que la universitat amb un major nombre d'articles publicats és la UB, amb 145 articles, seguida de la UAB amb 99.

La tercera i la quarta columna de la Taula 13 recullen el nombre d'articles acadèmics també per cada una de les universitats, i el percentatge que aquests articles acadèmics representen sobre el total. Observem ara com la Universitat que presenta un nombre més gran de treballs acadèmics no és la UB sinó la UAB amb un total de 58 articles que suposen el 29% del total d'articles acadèmics, seguida de la UB que té 42 articles i que representen el 21% del total.

Taula 13: Treballs publicats pels PAICc classificats en acadèmics i professionals.

UNIVERSITAT	Total Articles	% Total Articles	Total Articles Acadèmics	% Articles acadèmics	% Dedicació Art. Ac.
UAB	99	21	58	29	59
UB	145	31	42	21	29
UPF	104	22	39	19	38
URV	33	7	9	4	27
UdL	31	7	17	8	55
IESE	9	2	6	3	67
EADA	6	1	2	1	33
UdG	6	1	3	1	50
UdV	7	1	0	0	0
ESADE	3	1	3	1	100
UOC	5	1	4	2	80
UPC	19	4	19	9	100
Total	467	100	202	100	43

Font: Elaboració pròpia.

A l'última columna d'aquesta mateixa Taula 14 la informació que mostrem és el percentatge d'articles acadèmics de cada universitat sobre la seva pròpia producció. Veiem aquí com institucions com ESADE o la UPF dediquen el 100% dels seus esforços a la publicació d'articles científics, seguides de la UOC (80%), IESE (67%) i la UAB (59%). En canvi, Universitats com la UB, amb gran nombre de PAICc i de articles publicats, només té un 29% d'articles acadèmics. Una gran part de la producció de la UB ha estat publicada en revistes professionals.

Si calculem la mitjana d'articles per professor però ara d'articles acadèmics, trobem que la mitjana d'articles acadèmics per professor és de 3,74 en el període considerat (amb el total articles era de 8,6) i la mitjana per any de 0,24 (amb el total articles era de 0,6). Si tenim en compte que vers les promocions del professorat el que generalment es considera són els articles acadèmics, ara estaríem força més lluny de la mitjana "desitjable" d'un article any.

4.3. Anàlisi de l'impacte de les publicacions corresponents als PAICc

Fins al moment no hem parlat de la qualitat dels articles ni dels diferents indicadors que s'utilitzen per mesurar aquesta qualitat. Hem comentat també que davant del *trade off* entre articles acadèmics i professionals, tot i que tradicionalment els segons han estat molt més abundants que no pas els primers entre els investigadors catalans, són aquests primers els que en realitat es tenen en compte per valorar la possibilitat de promocionar o poder accedir a posicions estables dins de la universitat. Però, a més que els articles siguin acadèmics, hem de considerar que aquests tenen més “valor”, a efectes de avaluació del currículum, si la revista on s'han publicat està recollida en alguns dels índexs d'impacte de referència.

Cal explicar què entenem per índex d'impacte i per “qualitat” de la investigació. Ja fa molts anys que, per tal de valorar si una publicació científica és de qualitat o no, es busquen criteris objectius que ho puguin mesurar. En els últims temps, un dels criteris que ha agafat més rellevància és considerar que una publicació es de qualitat si té “impacte”, és a dir, si rep citacions. Un article citat per altres autors és un article amb “impacte”, ja que el que ha dit és rellevant i per això altres autors el prenen com a referència. Tanmateix, el que generalment es mira per valorar si un article és de “qualitat” o no, no és el nombre de citacions que ha rebut. També es pot considerar un article com de qualitat si ha estat publicat en una revista que té impacte, és a dir, que ha publicat molts articles que n'han tingut.

L'impacte de les revistes, igual que el dels articles, es mesura per la quantitat de citacions que reben els articles que ha publicat. En aquest treball hem optat per relacionar la qualitat dels articles amb la de les revistes on han estat publicats. Tot i que no és l'objectiu d'aquest treball debatre si els mètodes emprats per valorar la qualitat d'una publicació són adequats o no, sí que cal dir que el problema que pot tenir fer servir la revista com a referència de qualitat, és que potser un article que no és gens citat s'ha publicat en una revista que sí que és molt citada i per tant sembla tenir molt impacte quan potser no en té. O a l'inversa, que articles molt bons que s'han publicat en revistes no tan *top* en termes de qualitat, no siguin tan valorats. Hem optat per considerar la valoració de la revista en lloc de la de l'article atès que, en la gran majoria, el nombre de citacions individual és molt baix o zero, tot i que s'hagi publicat en una revista indexada, i dos dels llistats més utilitzats per la “quantificació” de la qualitat dels articles d'un autor són els llistats ABS i JCR que passem a explicar tot seguit, ja que són els que hem utilitzat a l'estudi.

L'índex ABS és l'elaborat per l'Associació de *Business Schools* del Regne Unit. Categoritza les revistes en 22 àrees temàtiques i una d'elles és l'àrea de comptabilitat, que inclou 35 revistes. Les revistes es classifiquen en 5 categories que són:

Categoria 4*. Són les considerades *World Elite Journals*. En el cas de comptabilitat no en trobem cap que estigui dins d'aquesta categoria.

Categoria 4: Són revistes que publiquen recerca original i molt ben executada. Tenen un percentatge d'acceptació petit i la revisió dels treballs és molt profunda. Aquí trobem 5 revistes: *Journal of Accounting Research*, *Journal of Accounting and Economics*, *The Accounting Review*, *Review of Accounting Studies* i *Accounting Organizations and Society*. Segons les nostres dades, i pel període analitzat, cap dels PAICc no ha publicat en aquestes revistes.

Categoria 3: Són també revistes de molta categoria, on es publica recerca de molta qualitat. Aquí podríem trobar revistes com *Accounting and Business Research*, *European Accounting Review* i *Financial Accountability and Management* que estan incloses en la llista de revistes internacionals on han publicat els nostres PAICc.

Categoria 2: Les revistes d'aquesta categoria publiquen treballs d'investigació originals elaborats a nivells estàndard de qualitat. Cap dels nostres PAICc no ha publicat en revistes d'aquesta categoria.

Categoria 1: Aquestes revistes publiquen articles d'una certa categoria i que segueixen els requisits estàndard d'investigació. En aquesta categoria, igual que passa en l'anterior, no trobem cap treball dels PAICc.

D'altra banda, tenim els articles publicats en revistes presents a l'índex *JCR*, sigles que corresponen a *Journal of Citation Report*. Aquesta és una de les bases de dades incloses en el *Social Science Citation Index*, base de revistes elaborada per *ISI, Web of Knowledge*. La base *JCR* classifica els articles basant-se en l'impacte que tenen, mesurat pel nombre de citacions rebudes (en revistes que també pertanyen a la base, i això és una limitació, ja que presenta menys revistes que altres llistats menys utilitzats). De la llista que hem inclòs a la Taula 12, les revistes *Accounting and Business Research*, *European Accounting Review* i *Financial Accountability and Management* estan indexades al *JCR*.

Taula 14: Treballs publicats pels PAICc i classificats segons diferents indicadors d'impacte.

UNIVERSITAT	Total Articles	% Total Articles	Total Articles Acadèmics	% Articles acadèmics	Total Articles ABS	% Articles ABS	Total Articles JCR
UAB	99	21%	58	29%	17	31%	11
UB	145	31%	42	21%	3	6%	2
UPF	104	22%	39	19%	14	26%	9
URV	33	7%	9	4%	0	0%	0
UdL	31	7%	17	8%	5	9%	4
IESE	9	2%	6	3%	4	7%	4
EADA	6	1%	2	1%	0	0%	0
UdG	6	1%	3	1%	0	0%	0
UdV	7	1%	0	0%	0	0%	0
ESADE	3	1%	3	1%	1	2%	1
UOC	5	1%	4	2%	0	0%	0
UPC	19	4%	19	9%	10	19%	8
Total	467	100%	202	100%	54	100%	39

Font: Elaboració pròpia.

A la Taula 14 observem com la representació del treball dels investigadors catalans de comptabilitat en les revistes de comptabilitat indexades és petita. Podem veure com, dels 467 treballs, només 54 (11%) s'han publicat en revistes incloses a l'índex de la *ABS* (alguns són de comptabilitat i molts altres no en són, com hem comentat abans) i només 39 (8%) estan inclosos en revistes incloses a l'índex *JCR*. La universitat que presenta un nombre més gran de treballs de qualitat és la UAB, seguida de la UPF i de la UPC.

4.4. Evolució i perspectives de l'activitat investigadora

Una última anàlisi és la de l'evolució del nombre de treballs al llarg dels anys considerats en l'estudi. A la Taula 15 trobem els 467 treballs identificats repartits per anys, a la Taula 15a trobem el total articles per anys i centre, a la Taula 15b només els articles acadèmics també per anys i centre i a la Taula 15c els articles indexats (*ABS* i *JCR*) per anys, amb els percentatges que suposen sobre el total d'articles.

Taula 15a: Evolució de la publicació de treballs en els anys considerats en l'estudi

Centre	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total
UB	7	8	17	17	13	6	6	5	11	11	8	15	14	1	6	145
UPF	4	3	5	4	10	5	7	6	5	9	9	6	12	8	11	104
UAB	3	4	7	6	6	7	5	1	6	3	10	8	17	10	6	99
URL	1	0	1	0	1	0	0	1	2	6	3	4	5	5	4	33
UdL		1	5	2	0	5	3	2	3	2	2	1	3	2		31
UPC		1	0	0	0	0	3	0	0	5	3	0	4	1	2	19
IESE								1	0	0	1	2	3	0	2	9
UdV													1	4	2	7
EADA													3	2	1	6
UdG	1	0	1	0	0	0	0	0	2	0	1	0	1			6
UOC												1	0	3	1	5
ESADE											1	0	1	1		3
Total	16	17	36	29	30	23	24	16	29	36	38	37	64	37	35	467

Font: Elaboració pròpia.

La Taula 15a no mostra una tendència gaire clara any a any, ja que, tot i que observem un increment dels articles totals publicats entre 1995 i 2007, en els anys 2008 i 2009 aquesta tendència s'inverteix i torna als nivells dels anys 2004, 2005 i 2006. Podríem parlar que l'any 2007 representa una excepció a causa de l' excepcionalment alt nombre d'articles publicats, que es centren a dues universitats: la UPF i la UAB. Podem observar com, a grans trets, es produeix un increment global dels articles publicats.

Atès que el que pretenem aquí és veure la tendència anual i també si la LOU va causar un efecte important, el que hem fet és trobar la mitjana de treballs publicats abans i després d'aquesta Llei. En el cas del total treballs, la mitjana abans del 2001 (1995-2001) és de 25 treballs/any, mentre que la mitjana de treballs després del 2001 (2002-2009) és de 37 treballs any. Això ens mostra que el nombre de treballs ha sofert un canvi important després de la LOU, ja que l'increment és del 44%.

Si analitzem la evolució dels treballs acadèmics ens trobem amb el que mostra la Taula 15b:

Taula 15b Evolució de la publicació de treballs acadèmics en els anys considerats en l'estudi

Centre	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total
UAB	1	3	0	4	4	4	4	0	5	3	8	7	11	3	1	58
UB	4	2	0	3	3	4	4	0	6	0	2	6	7	0	1	42
UPF	2	2	1	2	2	3	5	0	3	5	4	1	6	1	2	39
UPC		1	0	0	0	0	3	0	0	5	3	0	4	1	2	19
UdL		0	4	0	0	4	0	2	3	0	1	1	0	2		17
URL	0	0	0	0	1	0	0	0	2	5	1	0	0	0	0	9
IESE								0	0	0	0	1	3	0	2	6
UOC												1	0	3	0	4
ESADE											1	0	1	1		3
UdG	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	1	0	0			3
EADA													2	0	0	2
UdV													0	0	0	0
Total	7	8	5	9	10	15	16	2	21	18	21	17	34	11	8	202

Font: Elaboració pròpia.

De l'anàlisi de la Taula 15b podem extreure conclusions similars a les de la Taula 15a quant a l'evolució global del número d'articles acadèmics, tot i que globalment els últims anys es pot detectar una disminució en el número (i tenint el compte que també l'any 2007 representa una excepció per l'excepcionalment alt nombre d'articles publicats). Novament, tornem a calcular la mitjana de treballs abans i després de la LOU i ens trobem que la mitjana abans (1995-2001) és de 10 articles any i en canvi després de la LOU (2001-2009) és de 17 articles any. Això suposa un increment d'un 60%, més gran que la del total articles, que era d'un 44%. Atès l'escàs nombre d'articles per any de cada institució, individualment és difícil extreure conclusions. Globalment podem dir que els acadèmics catalans han reaccionat davant de la LOU incrementant la seva producció d'articles acadèmics, cara a aconseguir posicions estables, promocions o trams d'investigació.

Per últim, apliquem l'anàlisi anual als articles indexats —Taula 15c.

Taula 15c Evolució en anys del total treballs, total treballs acadèmics i total treballs indexats
ABS o JCR.

Treballs	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total
Total	16	17	36	29	30	23	24	16	29	36	38	37	64	37	35	467
Total Aca	7	8	5	9	10	15	16	2	21	18	21	17	34	11	8	202
Total ABS	3	2	1	0	3	4	9	1	6	2	4	3	9	3	4	54
Total JCR	2	2	0	0	3	0	5	1	3	1	4	3	9	2	4	39
% Aca	44%	47%	14%	31%	33%	65%	67%	13%	72%	50%	55%	46%	53%	30%	23%	43%
% ABS /Aca	43%	25%	20%	0%	30%	27%	56%	50%	29%	11%	19%	18%	26%	27%	50%	27%
% JCR/Aca	29%	25%	0%	0%	30%	0%	31%	50%	14%	6%	19%	18%	26%	18%	50%	19%

Font: Elaboració pròpia.

Globalment, observem com es produeix una evolució positiva en el total d'articles de qualitat (tant si considerem els inclosos a l'índex de l'ABS com als del JCR). Si tornem a calcular les mitjanes abans i després de l'aprovació de la LOU, tant pels articles ABS com pels articles JCR trobem que, en el cas dels articles ABS la mitjana abans era de 3 articles/any i després és de 4, amb un increment del 33%, i en el cas dels articles JCR la mitjana abans era de 1,7 i després de 3,3, amb un increment del 94%. La conclusió que podem extreure és que els esforços dels acadèmics han anat dirigits a publicar en revistes JCR. Això té molt de sentit considerant que, tot i que les revistes incloses a l'índex de l'ABS són evidentment de qualitat, aquest és un índex de referència a nivell anglès, mentre que el JCR és nord-americà i molt més exclusiu, i es té més en compte a tots els nivells, tant nacionalment com internacional. De fet, és per defecte l'índex demanat en els formularis d'acreditació de l'ANECA i l'AQU.

Conclusions

Amb aquesta recerca hem volgut donar a conèixer la situació actual de la investigació en comptabilitat a Catalunya i les seves perspectives de futur. En concret, les preguntes que ens plantejàvem eren quin és el perfil de la comunitat investigadora en comptabilitat a Catalunya, on i quant publica i la qualitat d'aquesta investigació, així com la seva tendència del període 1995-2009. Les conclusions a què hem arribat han estat les següents:

1. Al període analitzat hem trobat un total de 54 professors catalans actius en investigació comptable (el que hem anomenat PAICc: han publicat al menys un article dins del període considerat), un 56% del total.
2. Les categories que presenten un percentatge de PAICc més altes són les dels professors agregats i professors lectors. Això té una explicació molt senzilla, ja que es tracta de les noves categories previstes per la Llei Orgànica d'Universitats del 2001 (LOU), figures a què només es pot accedir prèvia validació per l'ANECA (*Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación*) o per l'AQU (Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya) del *Currículum Vitae*, on la investigació juga un paper predominant (a partir del 50%, depenent de la figura). És esperable que tots els professors agregats i lectors tinguin articles publicats en el període d'anàlisi, i més tenint en compte que l'estudi incorpora 7 anys post-LOU. Les categories de Catedràtic i Professor Titular d'universitat (professors funcionaris, normalment amb un alt recorregut a la Universitat) també presenten percentatges força alts de PAICc (81% i 71%, respectivament). En el cas dels Titulars d'Escola Universitària, el percentatge de PAICc és del 40%, i en la categoria d'altres d'un 37%. En el cas dels Titulars d'Escola Universitària cal dir que és una figura a què es podia accedir sense ser doctor (sense haver fet recerca) i que és centrada a la docència.
3. La Universitat catalana que engloba el major nombre d'investigadors en comptabilitat és la UAB, amb 16 PAICc seguida molt de prop de la UB amb 15. Les universitats més grans i antigues són les que presenten un nombre més gran d'investigadors. La tercera seria la Universitat Pompeu Fabra (7) i la quarta la Universitat Rovira i Virgili (4). Observem també com les universitats privades catalanes s'estan incorporant a la recerca en els últims anys.

4. Quan analitzem la distribució de PAICc10 (professors amb més de 10 articles publicats al període analitzat) veiem com és la UB la que presenta un nombre més gran d'investigadors (5), seguida de la UAB (4) i la URV (3). Els Catedràtics d'Universitat demostren ser la categoria més representada; en canvi els professors lectors i agregats mostren percentatges molt més baixos. Cal tenir en compte la poca vida que han tingut aquestes figures en el període d'estudi i per tant probablement no els ha donat temps, en general, a assolir aquest nivell de 10 publicacions.
5. Els PAICc han publicat un total de 467 articles en el període considerat. Això ens donaria una mitjana de 0,6 articles per professor i any. La institució amb una mitjana més alta és la Universitat Politècnica de Catalunya, amb 1,2 articles per investigador i any, seguida de la Universitat de Lleida (1,1) i la UPF (1). Les Universitats amb més nombre de PAICc, la UB i la UAB, tenen unes mitjanes respectives de 0,6 i 0,4 cosa que ens indica que, tot i ser les universitats amb més PAICc, no són les més productives (hem d'assenyalar la gran dispersió d'aquesta mesura).
6. Les dues revistes amb una representació més alta de treballs són *Partida Doble* i *Técnica Contable*, amb 75 i 65 articles cadascuna, i representen el 30% dels articles publicats. Es tracta de dues revistes dirigides majoritàriament a professionals comptables, que expliquen normes comptables i la seva aplicació pràctica. Cal tenir en compte que, en els anys previs a la LOU, els acadèmics van jugar un paper molt important en la difusió del coneixement comptable a través d'aquestes revistes. La suma de les dues primeres més *Revista Española de Financiación y Contabilidad*, la desapareguda *Harvard Deusto Finanzas y Contabilidad* i *Revista de Contabilidad y Tributación* del CEF, concentren una bona part dels treballs elaborats pels investigadors comptables a Catalunya (236 que representa un 50% del total publicat). Excepte la REFC es tracta de revistes professionals i, en tots els casos, nacionals.
7. La representació de la investigació de PAICc en revistes internacionals és encara molt baixa. Només 41 articles dels 467 articles s'han publicat en revistes internacionals (8% del total de publicacions). Dins de les revistes internacionals, les dues més representades (*International Advances in Economic Research* i *Oikos*) no són específiques de comptabilitat però sí que ho són la tercera (*Accounting and Business Research*) i la quarta (*European Accounting Review*). De fet, podríem dir que de les 25

revistes internacionals que hem identificat, només 3 son específiques de l'àmbit comptable. Això té una molt fàcil explicació, que seria la poca presència de revistes de comptabilitat en índex de prestigi, i l'opció que han pres part dels investigadors d'anar a buscar sortida als seus treballs en revistes més generalistes que les comptables, atès el seu major número i major presència en llistats de prestigi reconegut.

8. La Universitat que presenta un nombre més gran de treballs acadèmics (no de descripció normativa, sinó d'explicació i anàlisi de la realitat) és la UAB, amb un total de 58 (29% del total), seguida de la UB que té 42 articles (21% del total). Institucions com ESADE o la UPF dediquen el 100% dels seus esforços a la publicació d'articles acadèmics, seguides de la UOC (80%), IESE (67%) i la UAB (59%). En canvi, Universitats com la UB, amb gran nombre de PAICc i d'articles publicats, només té un 29% d'articles acadèmics. Una gran part de la producció de la UB ha estat publicada en revistes professionals. La mitjana any d'articles acadèmics per professor és de 0,24 (amb el total articles era de 0,6). Si tenim en compte que, a les promocions del professorat el que generalment es considera són els articles acadèmics, estariem encara força lluny de la mitjana "desitjable" d'un article any.
9. Dels 467 treballs publicats pels investigadors comptables catalans, només 54 (12%) s'han publicat en revistes incloses en el llistat de la ABS (*Association of Business Schools* del Regne Unit). Alguns són estrictament comptables i molts altres no ho són com hem comentat abans. Només 39 (8%) estan publicats a revistes recollides a l'índex JCR (el més important a nivell tant nacional com internacional). La universitat que presenta un nombre més gran de treballs de qualitat (identificada a partir de les revistes publicades als dos índex anteriors) és la UAB, seguida de la UPF i la UPC.
10. Els acadèmics catalans han reaccionat davant de la LOU incrementant la seva producció d'articles acadèmics de qualitat. Si calculem les mitjanes abans i després de l'aprovació de la LOU, trobem que en el cas dels articles inclosos a revistes del llistat de la ABS la mitjana abans era de 3 articles/any i després és de 4, amb un increment del 33%. En el cas dels articles inclosos a revistes de l'índex JCR, la mitjana abans era de 1,7 i després de 3,3 amb un increment del 94%. La conclusió que podem extreure és que els esforços dels acadèmics han anat dirigits a publicar en revistes JCR, l'índex més important i reconegut a tots els nivells.

Volem concloure aquest treball assenyalant que, segons el nostre parer, la investigació en comptabilitat a Catalunya ha millorat força en els últims anys, tant en quantitat com en qualitat, sobretot si tenim en compte publicacions en revistes acadèmiques i de prestigi. L'esforç destinat a publicar en revistes internacionals i indexades s'ha vist recompensat per l'augment de treballs publicats en revistes que es consideren de qualitat. L'evolució esperada és que aquesta tendència es consolidi, i que la investigació dels nostres acadèmics estigui cada vegada més present en els cercles tant nacionals com internacionals.

Referències bibliogràfiques

- Amat, O.; (2011). L'avaluació de professors lectors i col·laboradors a l'AQU. Comunicació presentada en el IV Congrés de l'ACCID. Barcelona.
- Amat, O.; Blake, J.; Gowthorpe, C.; Oliveras, E. (1998) "Análisis de autores y revistas de contabilidad en España", *Revista Española de Financiación y Contabilidad*, vol. XXVII, núm. 96, pp. 821-850.
- Brown, L.D. (1996) "Influential accounting articles, individuals, PhD granting institutions and faculties: a citational analysis", *Accounting, Organisations and Society*, vol. 21, núm. 7, pp. 723-754.
- Cañibano, L., i Gonzalo, J. A. (1997) "Los programas de investigación en contabilidad", *Revista de Contabilidad*, vol. 0, núm. 0, pp. 57-95.
- Carmona, S., Gutiérrez, I., Cámara, M. (1999) "A profile of European accounting research: evidence from leading research journals", *European Accounting Review*, vol. 8, núm. 3, pp. 463-480.
- Casanueva, C., Escobar, B., Larrinaga, C. (2007) "Red social de contabilidad en España a partir de los tribunales de tesis", *Revista Española de Financiación y Contabilidad*. Vol XXXVI, núm. 136, pp. 707-722.
- Chow, C., Haddad, K., Gangaram, S., Wu, A. (2007) "On using journal rank to proxy for an articles's contribution or value", *Issues in Accounting Education*, vol 22, núm. 3, pp 411-427.
- De Moya, F.; Gros, B., (Directors) (2010) *Indicadors bibliomètrics de l'activitat científica a Catalunya*". Editat per Scimago i la UOC.
- Dolado, J.J., García-Romero, A. i Zamarro, G. (2003) "Publishing performance in economics: spanish rankings (1990-1999)", *Spanish Economic Review*, núm. 5, pp. 85-100.

- Donoso, R. (2005) “Estado actual de la investigación en historia de la contabilidad”. *Revista de Contabilidad*, vol. 8, núm. 15, pp. 19-44.
- Escobar, B., Lobo, A. (2002) “Implicaciones teóricas y metodológicas de la evolución de la investigación en contabilidad de gestión” *Revista Española de Financiación y Contabilidad*. Vol. XXXI, núm. 111, pp. 245-286.
- Escobar, B., Lobo, A., Rocha Martínez, C.M. (2005) “La investigación empírica en contabilidad de gestión en España: análisis de las publicaciones españolas” *Revista Española de Financiación y Contabilidad*. Vol. XXXIV, núm. 124, pp. 183-210.
- Fundación Española para la Ciencia y la Tecnología (2007) *Indicadores bibliométricos de la Actividad Científica Española. (1990-2000)*. FECYT. Madrid.
- García, P., Lafuente, A., Montañes, A. i Sanz, F. (1999) “Producción científica en economía según las publicaciones en revistas internacionales: el caso español” *Papeles de Economía Española*, núm. 81, pp. 49-57.
- Hernández, E. (2005) “Un lustro de investigación histórico contable en España (2001-2005)”, *Revista de Contabilidad*, vol. 8, núm. 15, pp. 45-94.
- Hopwood, A. (2008). Changing pressures on the research process: on trying to research in an age when curiosity is not enough. *European Accounting Review*, 17(1), pp. 87-96.
- Larrinaga González, C. (2005) “Producción científica en contabilidad: el caso de España (1922-2002)” *Revista Española de Financiación y Contabilidad*., vol. 34, núm. 125, pp. 363-394.
- Lee T. (2007) “The editorial gatekeepers of the accounting academy”, *Accounting, Auditing & Accountability*, vol. 10, núm.1, pp. 11-30.
- Moya, S., Prior, D. (2008). ¿Quién publica en las revistas españolas de contabilidad? Análisis bibliométrico del periodo 1996-2005. *Revista Española de Financiación y Contabilidad*, 37(138), 353-374.

- Moya, S; Prior, D; Rodriguez, G. (2009). “Do accounting academics respond to legal incentives?: A Spanish case study. 32nd *European Accounting Conference*. Tampere. Finland.
- Oliveras, E; Moya, S. (2005) “Becoming an accounting academic in Spain: a feasible objective?”, 29th *European Accounting Conference*. Dublin.
- Pons, J., Román, C., Tirado, D. (2006) “Quién publica en las revistas españolas de economía? Seis años después” *Revista de Economía Aplicada*, vol. XIV, núm. 41, pp. 139 a 159.
- Pons, J., Tirado, D.A. (1999) “¿Quién publica en las revistas españolas de economía?”, *Revista de Economía Aplicada*, núm. 20, pp. 139-166.
- Raffournier, B. Schatt, A (2009). Is European accounting research fairly reflected in academic journals? An investigation of possible non mainstream and language barrier biases. *European Accounting Review*, I first article, pp. 1-30.
- Tombazos, C.G. (2005) “A revisionist perspective of European research in Economics”, *European Economic Review*, núm. 49, pp. 251-277.
- Velázquez, F.J. (2004). “Calidad y difusión de las revistas españolas de economía y empresa”, *Papeles de Economía Española*, vol. 100, núm. 2, pp. 276-292.

ANNEX 1: Llistat dels PAICc amb nombre de publicacions.

PAICSC	Núm. Treballs període 1996-2009*
AGUILA, SANTIAGO	2
ALEMANY, FINA	3
AMAT SALAS, JOSE ORIOL	45
ANGLA JIMENEZ, JESUS	8
ARGILES I BOSCH, JOSEP MARIA	11
ARIMANY SERRAT, NURIA	7
BADIA, MARC	1
BAGUR, LLORENÇ	5
BENITO MUNDET, HELENA	3
BISBE, JOSEP	6
BONED, JOSEP LLUIS	3
CAMPA, FERNANDO	11
CARENYS I FUSTER, JORDI	5
CASANOVAS PARELLA, IGNACIO	3
CASTILLO I MERINO, DAVID	5
CASTILLO NAVARRO, FRANCISCO JAVIER	3
CLAPES DONADEU, ANTONI	1
CUROS VILA, PILAR	6
DOMINGUEZ PEREZ, JUAN LUIS	20
ELVIRA BENITO, OSCAR	1
FARRERAS, M. ANGELS	2
FERNANDEZ, ALBERT	8
GALLIZO LARRAZ, JOSE LUIS	21
GARCIA CASTELLVI, ANTONIO	2
GAY SALUDAS, JOSE MARIA	28
GOMEZ VALLS, FRANCISCO	2
GONZALEZ NAVARRO, ANA MARIA	9
GONZALEZ NAVARRO, ELENA	3
GOXENS ORENSANZ, MARIA ANGLES	2
KASPERSKAYA, YULIA	2
MARIÑO CASTRO, JOSE RAMON	6
MARTI PIDELASERRA, JORDI	3
MARTIN PEÑA, FRANCISCO	2
MARTINEZ TAPIA, RAMON	10
MENENDEZ PLANS, CARLOTA	4
MONCLUS GUITART, RICARD	10
MONLLAU JACQUES, TERESA	6
MONTEGUT, YOLANDA	4
MONZON GRAUPERA, JOAQUIN	4
MORERA, PILAR	1
MOYA GUTIERREZ, SOLEDAD	12
NICOLAS PLANS, PERE	3

OLIVERAS SOBREVIAS, ESTER	14
ORGAZ GUERRERO, NEUS	4
PEÑALVA ACEDO, FERNANDO	6
PERRAMON COSTA, JORDI	7
PLATIKANOVA, PETYA	3
PRIOR JIMENEZ, DIEGO	22
RABASEDA, JOAQUIM	8
RIBAS MIRANGELS, ENRIC	4
RODRIGUEZ MERAYO, MARIA ARACELI	5
RODRIGUEZ PEREZ, GONZALO	6
ROSANAS, JOSEP MARIA	20
ROVIRA VAL, MARIA ROSA	4
SALADRIGUES SOLE, RAMON	8
SALES, XAVIER	1
SAMBOLA, RAFA	5
SANCHEZ, MARIA VICTORIA	8
SLOF, ERIC JOHN	12
SOLA TEY, MAGDA	9
SOLDEVILA, PILAR	9
SOMOZA LOPEZ, ANTONIO	14
VALLVERDU I CALAFELL, JOSEP	12
VERGES JAIME, JOAQUIM	5
VIDAL BLASCO, MARIA ARANTZAZU	8
VILA, MAR	2
VILADECANS, CARMEN	2
VIÑAS XIFRA, JOSEP	3

* Nombre d'articles segons constava (en la data de recerca de dades) a les bases de dades de Dialnet més ABI Inform pel període considerat.

ANNEX 2: Llistat complet de totes les revistes on publiquen els PAICc

REVISTA	Nombre Publicacions	%
Partida Doble. Revista de Contabilidad, Auditoría y Empresa	75	16
Técnica Contable	65	14
Revista Española de Financiación y Contabilidad	43	9
Harvard Deusto Finanzas y Contabilidad	31	7
Estudios Financieros. Revista de Contabilidad y Tributación	22	5
Actualidad Financiera	17	4
Revista de Contabilidad y Dirección	16	3
Alta Dirección	15	3
Revista AECA. Revista para Profesionales de la Contabilidad y la Gestión	14	3
International Advances in Economic Research	9	2
Esic-Market. Revista Internacional de Economía y Empresa	8	2
Papeles de Economía Española	6	1
Revista de Contabilidad	5	1
Revista Técnica	5	1
Oikos	5	1
Cuadernos Aragoneses de Economía	4	1
Análisis Financiero	4	1
Boletín Económico de ICE	4	1
Revista del Instituto de Estudios Económicos	4	1
Revista Técnica Tributaria	4	1
Economía Industrial	4	1
Universia Business Review	4	1
Revista Iberoamericana de Contabilidad de Gestión	4	1
Accounting and Business Research	2	1
Agricultura y Sociedad	4	1
European Accounting Review	2	1
Auditoría Pública	3	1
Boletín de Estudios Económicos	3	1
Hacienda Pública Española	3	1
Capital Humano	3	1
Revista de Estudios Europeos	3	1
Cuadernos de Economía	3	1
Análisis Financiero Internacional	3	1
Observatorio Contable y Financiero	3	1
Presupuesto y Gasto Público	2	0

Spanish Economic Review	2	0
Neurología. Publicación Oficial de la Sociedad Española de Neurología	2	0
Helth Care Management Science	2	0
Journal of Medical Economics	2	0
Revista Europea de Dirección y Economía de la Empresa	1	0
Ciriec-España. Revista de Ec. Pública, Social y Cooperativa	1	0
Cuadernos de Economía y Dirección de la Empresa	1	0
Cuadernos de Ciencias Económicas y Empresariales	1	0
Economistas. Revista del Colegio de Economistas de Madrid	1	0
Cuadernos de Estudios Empresariales	1	0
Dirección y Organización	1	0
Estudios de Economía Aplicada	1	0
Información Comercial Española. Revista de Economía	1	0
Revista de Economía Aplicada	1	0
Investigaciones Económicas	1	0
Revista de Educación (Madrid)	1	0
Revista de Historia Industrial	1	0
Actualidad Civil	1	0
Anales de Derecho de la Universidad de Murcia	1	0
Bolsa de Madrid	1	0
Estadística Española	1	0
Revista de Estudios Empresariales	1	0
Annals of Operations Research	1	0
Applied Economics	1	0
De computis: Revista Española de Historia de la Contabilidad	1	0
Decision Support Systems	1	0
Ecosostenible	1	0
Encuentros Multidisciplinares	1	0
Revista Asturiana de Economía	1	0
European Business Review	1	0
European Economic Review	1	0
European Journal of Finance	1	0
Dirección y Organización	1	0
European Journal of Operational Research	1	0
Financial Accountability and Management	1	0
Fiscal Studies	1	0
Fuzzy Economic Review	1	0
Intangible Capital	1	0
Journal of Banking and Finance	1	0
Journal of Business Ethics	1	0

Journal of Intellectual Capital	1	0
Journal of the Operational Research Society	1	0
Knowledge Management Research & Practice	1	0
Omega. International Journal of Management Science	1	0
PC World	1	0
Pharmacoeconomics Spanish Research	1	0
Publicacions Matematiques	1	0
Revista de Economia Financiera	1	0
Altres	13	2
TOTAL	467	100

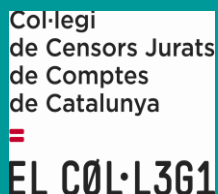
En aquest treball s'analitza, pel període 1995-2009, la producció científica en comptabilitat publicada pels investigadors catalans. L'objectiu és determinar quin és el perfil de la comunitat investigadora de l'àrea, analitzar quant i on es publica i tractar de determinar quines són les seves perspectives de futur. A partir de la definició del PAICc com el "Professor Actiu en Investigació Comptable adscrit a un centre català", es defineix quina és la mitjana de publicació anual per professor, quines són les revistes on es publiquen els treballs i quin és el seu nivell de qualitat. Tanmateix, s'estudia l'evolució de l'activitat investigadora pel període analitzat i l'efecte que la Llei Orgànica d'Universitats de 2001 va tenir sobre aquesta activitat.

Soledad Moya, professora de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Diego Prior, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Gonzalo Rodríguez, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Socis fundadors:

Suport institucional:

